

Asia: VN/27217/2021

Valtioneuvoston periaatepäätös yrittäjyydestä

Lausunnonantajia pyydetään vastaamaan seuraaviin kysymyksiin:

1. Onko yrittäjyyden periaatepäätöksessä otettu huomioon yrittäjyyden edistämisen näkökulmasta keskeisimmät asiat?

Kyllä.

2. Mitä tulisi erityisesti ottaa huomioon yrittäjyyden periaatepäätöksen toteuttamisessa?

Kyseessä on laaja kokonaisuus, jonka tavoitteena on linjata yrittäjyyspolitiikkaa yli vaalikausien. Periaatepäätöksen toteuttamiseksi on tärkeää, että ministeriöiden johto sitoutuu siihen ja että toimenpiteiden edistymistä seurataan. Ehdotettu Yrittäjyyden neuvottelukunta vaikuttaa tähän tarkoitukseen perustellulta esitykseltä.

3. Ovatko yrittäjyyden periaatepäätöksen toimenpiteet poikkihallinnollisen yhteistoiminnan ja koordinaation varmistamiseksi riittävät (toimenpide 6.1.)?

Kyllä.

4. Ovatko esitetyt seurantamittarit kattavat yrittäjyyden periaatepäätöksen seuraamiseksi (kohta IV)?

Seurantamittaristossa ei ole juurikaan yritysten rahoitustilannetta ja yritysten kohtaamia rahoitusolosuhteita kuvaavia mittareita. Tältä osin mittaristoa kannattaa pyrkiä täydentämään. Tutkimusten perusteella riskirahoituksen tarjonta ja sen ehdot ovat tärkeitä tekijöitä uusien kasvuyritysten syntymisessä.

Lisäksi on keskeistä seurata systemaattisella tavalla periaatepäätöksen linjausten ja toimenpiteiden edistymistä, asettaen tavoiteaikatauluja ja välietappeja hankkeille.

5. Miten voidaan kehittää ministeriöiden välistä poikkihallinnollista yhteistyötä yrittäjyyden periaatepäätöksen toteuttamiseksi?

Yhteistyön kehittäminen on tärkeää sekä virkamies- että poliittisen johdon tasolla. Virkamiestason yhteistyöverkostot, ministeriöiden ja sidosryhmien yrittäjyysneuvottelukunta ja poliittisella tasolla esimerkiksi hallituksen iltakoulut ovat toimivia ja olemassaolevia välineitä yhteisen näkemyksen ja

toimintalinjan muodostamiseksi. Yrittäjyyspolitiikkaa voitaisiin käsitellä myös esim. talousneuvostossa.

6. Muut mahdolliset huomiot yrittäjyyden periaatepäätökseen.

Haluamme kiinnittää huomiota periaatepäätöksen osan III kohtaan "4. Mahdollistetaan joustavat siirtymät työn tekemisen ja yrittäjyyden välillä, lisätään sääntelyn selkeyttä ja ennakoitavuutta sekä kehitetään yrittäjän sosiaaliturvaa."

Tässä osassa periaatepäätöstä käsitellään alustataloutta ja -yrittäjyyttä. Woltin näkemyksen mukaan alustatalous luo uusia myönteisiä työnteon ja yrittäjyyden mahdollisuuksia ihmisille. Tutkimustulokset eivät tue näkemystä, että alustayrittäjyys syrjäyttäisi ns. tavanomaisia työsuhteita. Pikemminkin alustayrittäjyys täydentää perinteistä työmarkkinaa (kts. esim. Schwellnus, C., et al. (2019), "Gig economy platforms: Boon or Bane?", OECD Economics Department Working Papers, No. 1550, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/fdb0570b-en>). Alustatalous luo mahdollisuuksia kehittää uusia yrittämisen ja työn muotoja, jotka parantavat työllisyyttä ja ihmisten ansaintamahdollisuuksia sekä lisäävät kuluttajien hyvinvointia ja talouden kasvua. Alustayrittäjyys voi toimia monelle matalan kynnyksen väylänä yrittäjyyteen ja työmarkkinoille. Suomen tulee nähdä alustatalous ennenkaikkea mahdollisuutena, ei uhkana. Valtiovarainministeriön asettaman Teknologianeuvottelukunnan raportin Suomen teknologiapolitiikka 2020-luvulla mukaisesti Suomesta tulee tehdä reilun alustatyön edelläkävijävaltio, jossa verotukseen sekä sosiaali- ja eläketurvaan liittyvät kysymykset on ratkaistu.

Periaatepäätöksessä on mielestämme huomioitu hyvin muuttuvan työelämän asettamia vaatimuksia sosiaaliturvajärjestelmän kehittämiseksi. Tekstissä voitaisiin linjata periaatteena, että sosiaaliturvan tulisi mahdollistaa joustavat siirtymät yrittäjyyden ja palkkatyön välillä ja varmistaa kaiken muotoisen työn turvallinen ja vakuutettu suorittaminen. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi ns. yhdistelmävakuutuksen valmistelun jatkaminen on kannatettava linjaus.

Sääntelyn selkiyttäminen ja ennakoitavuuden lisääminen parantaisi alustoilla työtä tekevien asemaa ja alustoja ylläpitävien yritysten mahdollisuuksia kehittää toimintaansa. Sen ratkaiseminen, onko kulloisessakin tapauksessa kyseessä yrittäjyys vai työsuhte, tulisi tapahtua aina neutraaleilla, objektiivisilla ja ennakoitavilla perusteilla, joilla ei ennalta pyrittäisi mihinkään tiettyyn lopputulokseen. Toimivan sosiaaliturvan ja verotuksen maailmassa sekä yrittäjyyden että palkkatyön tulisi olla yhteiskunnan kannalta hyväksyttäviä ja turvallisia tapoja tehdä työtä.

Selkiytettäessä kansallista ja EU-tason lainsäädäntöä olisi luonteva lähtökohta Euroopan unionin tuomioistuimen tuore päätös asiassa C-692/19, ns. Yodel-lähettipalvelun tapaus. Päätöksessä tuomioistuin määrittä kriteerit, joiden vallitessa on kyse yrittäjyydestä. Kyse on yrittäjämutoisesta työstä, jos henkilöllä itsellään on vapaus:

- Käyttää alihankkijoita ja sijaista;
- Hyväksyä ja hylätä toimeksiantoja ja määritellä kuinka paljon toimeksiantoja ottaa vastaan;

- Tarjota palveluitaan kelle tahansa kolmannelle osapuolelle, ml. alkuperäisen toimeksiantajan kilpailijoille; sekä
- Määritellä omat työaikansa.

Yrittäjien sosiaaliturvan kehittämisessä keskeisessä asemassa on yrittäjän eläkelaki YEL. Se tulisi nimetä paremmin ja uudistaa yrittäjän kattavaksi perusturvaksi, jotta sen vakuutusluonne olisi ihmisille selkeämpi. Alivakuuttamisen torjuminen on mielestämme tärkeä tavoite, ja sen saavuttamiseksi YEL-työtulon määrittäminen kaipaa selkeämpää sääntelyä. Alustayrittäjyyden tapauksessa olisi perusteltua siirtyä malliin, jossa alustaa ylläpitävät yritykset voivat tilittää YEL-maksun alustayrittäjän puolesta esimerkiksi samalla, kun maksavat alustayrittäjän laskun.

Pienten yritysten verojen ja sosiaalivakuutusmaksujen hoitaminen voisi helpottua huomattavasti myös siten, että Suomessa otettaisiin käyttöön Viron mallin mukainen luonnollisen henkilön yrittäjätili. Viron yrittäjätilimallissa yritystoiminnan tulot maksetaan tälle tilille, mistä pankki tilittää automaattisesti verot (sis. sosiaaliveron ja eläkemaksun) Viron verohallinnolle. Tili soveltuu erityisesti palveluiden myyntiin, kuten lähetti- ja muuhun alustatyöhön sekä esim. remontointiin, lastenhoitoon, siivoukseen ja rakennustyöhön. Yrittäjätilin käyttöönotto Suomessa helpottaisi sekä yrittäjyyttä että verojen ja maksujen maksamista. Ehdotamme, että yrittäjyyden periaatepäätökseen sisällytettäisiin yrittäjätilin selvittämistä ja valmistelua koskeva kirjaus.

Koski Olli
Wolt Enterprises Oyj - Public policy team / Legal